

'TOT ALTIJD', ODE AAN HET LEVEN DOOR KOEN DE GRAEVE EN NIC BALTHAZAR

‘Een oefenmatch

Nic Balthazar heeft een film gemaakt over Mario Verstraete, de eerste Belg die euthanasie liet uitvoeren. Het is een film geworden over het leven, niet over de dood, met een fenomenale Koen De Graeve in de hoofdrol.

INGE SCHELSTRAETE

In oktober 2002, twee maanden voor hij veertig zou worden, koos Mario Verstraete voor een zachte dood. Hij kreeg die dankzij de gloednieuwe euthanasiewet waar hij zelf voor had geijverd. Het verzet tegen het wetsvoorstel was aanvankelijk zeer hevig; de welbespraakte Verstraete, die gepikt en gemazeld was in de politiek, werd ondanks zijn ziekte de spreekbuis van de voorstanders. Nic Balthazar vertelt het in *Tot altijd*, waarin Koen De Graeve de rol van Verstraete speelt. De film begint jaren voor Verstraetes ziekte, op de protesten in Florennes, waar de NAVO kruisraketten op sloeg en waar Verstraetes vriendenkring werd gevormd.

‘Hij was een van de beste vrienden van mijn broer’, zegt Balthazar. ‘Ik herinner me hem als een gast die voor alles en nog wat de barricaden opstormde – dat waren barricaden waar ik ook wel eens op sprong, tegen de kernraketten, of tegen het hogere inschrijvingsgeld voor de universiteit. Hoeveel mensen me in Gent niet hebben gezegd: “Marrio? *k Hè è m vrrie goe gekengd!*” En dan wordt die fascinerende gast ziek, maar hij vertraagt niet; integendeel, het lijkt alsof hij op zijn krukken nog een tandje bij steekt.’

De Graeve: ‘De mens die je wilt zijn, is niet altijd de mens die je bent in je dagelijkse leven. Een terminale ziekte kan dan een katalysator zijn: wil ik het nog doen of niet? Maar van Mario denk ik dat hij zijn idealen al realiseerde, en dat zijn ziekte dat nog meer naar voren bracht.’

Wat waren de valkuilen waar jullie beducht voor waren?

Nic Balthazar: ‘Angst is een slechte raadgever, maar twee dingen moesten juist zitten. De mensen die me dat verhaal hebben geschonken, de familie en vrienden van Mario, mochten niet teleurgesteld zijn. Zijn verhaal moest een waarachtigheid hebben die ze herkenden. En MS-patiënten mochten niet de indruk krijgen dat ze dan maar beter hun euthanasie-aanvraag konden indienen. Mario had een heel erg agressieve vorm van MS, die hem razendsnel deed aftakelen. Voor iemand met zijn karakter was dat een horror-scenario.’

Koen De Graeve: ‘We hebben veel gewerkt in de MS-kliniek in Melsbroek. Onze gène was aanvankelijk groot: wat komen wij hier doen? Je ziet er mensen rondlopen van wie je in eerste instantie niet denkt dat ze ziek zijn, tot ze opeens samentrekken van de spasmen. Maar ze waren zeer open, zeer eerlijk, en ze hadden een *drive* die je mist bij veel gezonde mensen.’

Balthazar: ‘Die patiënten hebben alle stadia meegemaakt waar Koen doorgaat in de film. Die waarin ze kwaad zijn op hun lijf en hun ziekte niet willen aanvaarden. Maar velen waren dankbaar om wat ze wél konden. En het is natuurlijk geen film over MS, of alleen daarover. We zijn allemaal terminaal, we takelen allemaal af. Maar we babbelen daar met tegenzin over. Dan denk ik: misschien moeten we dat net wél doen, net omdat we er een beetje bang voor zijn.’

‘Ik hoop dat de film als een goeie begrafenis is, zo’n begrafenis waarvan je denkt: er hangt hier veel liefde en verbondenheid. (lacht) Daarom hebben mensen na een begrafenis ook zo vaak seks, denk ik. Omdat je buitenkomt met het gevoel: “Laten we toch pakken wat er is, laten we niet zo lang wachten om weer eens af te spreken.” Het is belangrijk dat mensen zien dat we een ode aan het leven hebben gemaakt. Wat is je enige weer tegen het noodlot? Heel hard leven, je wél amuseren en genieten van je vrienden.’

Het is zelfs evenveel een film over vriendschap als over afscheid nemen, met een spectaculaire grafrede van Iwein Segers als hoogtepunt.

Balthazar: ‘Ik wist altijd dat dit dé scène was waar de film naartoe ging, een mooi hoogtepunt waarin niets ergs gebeurt. Ik hou ontzettend van speeches. Als ik een feest organiseer, eis ik dat alle vrienden speechen. Maar het idee voor deze rede haalde ik bij Carl Ridders, de acteur over wie mijn vrouw (*Lieve Blancaert, red.*) een documentaire heeft gemaakt. Carl had ALS, een nog agressievere ziekte dan MS. Hij leek van karakter goed op Mario: twee bruisende persoonlijkheden die zich niet gewonnen willen geven aan een afschuwelijke ziekte, dat toch moeten doen, maar tóch nog winnen.’

‘Carl werd verzorgd door een prachtige bende vrienden die zich het C-team noemden, allemaal acteurs, zoals Michael Pas en Jan Declair. En Carl, die ook regisseur was, zei op zijn ironische manier: “Wat gaan jullie allemaal prachtige speeches geven op mijn begrafenis, en ik zal de enige zijn die ze niet hoort!” Toen hebben ze beslo-

Koen De Graeve en Nic Balthazar: ‘We zijn allemaal terminaal, we takelen